

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 3172

„Preprizanesljivo ravnanje“

Tega so bili namreč deležni vsi tisti verniki »Jutra« in »Učiteljskega tovariša« iz učiteljskih vrst, ki se niso hudo in ponovno prebršili samo proti večji množini paragrafov uradniškega in šolskega zakona, temveč tudi proti raznim paragrafom kazenskega zakona in zakona o zaščiti države, a vendar ni bil še nihče izročen sodišču.

Tako beremo v odgovoru g. Erjavca na »dravobansko nacionalno napredništvo« dne 14. septembra t. l. V podkrepitev te trditve je navedena cela vrsta paragrafov iz kazenskega zakona, ki predvidevajo za take delikte zapor do 10 let robije ali denarne kazni do 50.000 din.

Citirani paragrafi se nanašajo na zločine najograbnejše vrste: posilstva in nečista dejanja z mladoletnimi osebami ženskega spola, javno preklinjanje Boga ali vere, smešenje obredov bogocastja, lažne ovadbe o izmišljenih kaznivih dejanjih na razna oblastva ter vsakovrstne tatvine in poneverbe zaupane imovine: to je moralni cvetober, ki obremenjuje po tej trditvi dotične vernike »Jutra« in »Učiteljskega tovariša« iz učiteljskih vrst. Že v marcu letošnjega leta je utemeljeval dr. Fran Semrov v narodni skupščini učiteljske premostitve po službeni potrebi v Sloveniji z nekaterimi primeri najtežjih moralnih zločinov. Ker ni navedel nobenega konkretnega primera, je ustvaril na ta način videz, kot da obremenjujejo taki zločini vsakega, po službeni potrebi premeščene učitelja. Takih premostitev je pa bilo v Sloveniji v zadnjih dveh letih veliko število. Na javno pismo v »Učiteljskem tovarišu« z dne 14. marca t. l., ki ga je naslovilo na dr. Semrova vodstvo naše organizacije sekcije, da bi navedel za svoje trditve konkretna imena ter tako izbrisal madež na časti vseh premeščenih učiteljev, ker bi morali smatrati sicer njegove izjave kot navadno kleveto, gospod narodni poslanec ni odgovoril in vztrajno molči še do danes. Za komentiranje te vztrajnosti si lahko prihranimo sleherno besedo.

Zadostuje nam samo, da podčrtamo izjavo g. Erjavca, »da ni bil nihče izročen sodišču«. To je bilo po njegovem mnenju vse-kakor preprizanesljivo ravnanje, narekovano bržkone po hipertrofičnem razvoju krščanske ljubezni in čuta usmiljenja neznanu katerih prijateljev slovenskega učiteljstva. To »usmiljenje« se uporablja sedaj kot bič, ki pada na naša ramena.

Dovoljeno nam bodi, da odločno odklonimo vsako ponujano usmiljenje, ter prosimo svoje »prijatelje«, da nam v bodoče blagohotno prizanašajo s svojim preprizanesljivim ravnanjem!

Predobro vemo, da niso predstavniki naše organizacije nikdar in nikjer posredovali z namenom, da bi se izvajalo usmiljenje z osebami, obremenjenimi s takimi moralnimi delikti. Zahtevali so vedno in povsod samo pravičen postopek, po zakonu in objektivnosti. Kar je med nami gnilega in pokvarjenega, naj se izloči brez usmiljenja, kajti slabo bi bilo za stan in njegovo organizacijo, čijih organizem ne bi prenesel temeljite moralne operacije.

Gospoda Semrov in Erjavce naj si zapomnita, da se slovensko učiteljstvo ne bo nikdar solidariziralo z morebitnimi moralno defektnimi značajmi v svojih vrstah, marveč bo vedno zahtevalo, da se izločijo take osebe z mest, ki jih zasedajo. Zahtevati mora to zaradi svojega poštenja in ugleda, predvsem pa zaradi velevažne in skrajno delikatne misije, ki jo učiteljstvo vrši kot vzgojitelj narodnega naraščanja.

Kakor se zavedamo sami tega usodnega dejstva, prav tako jasno mora biti to za vso našo javnost in predvsem za vse, ki vodijo našo vzgojo, ter so pred svojo vestjo, pred narodom in pred zgodovino neposredno odgovorni za čiste in častne razmere v učiteljskem stanu. Kaj naj si misli javnost, in to po dveh tisočletjih krščanske kulture, če ji odločilna oseba zatrdi, da zločinec, ki onečašča njeno mladino ni romal v robijo, marveč je bil premeščen na drugo šolo, med drugo mladino, ki ga še ne pozna, ki se pred njim ne more varovati.

Taka prizanesljivost bi pomenila zločin nad interesi staršev in mladine, nad njihovim moralnim zdravjem. V resnici! Tu ni mesta za bahanje s prizanesljivostjo, ampak gorostasen primer, ko mora vsakdo storiti svojo dolžnost do zadnje konsekvence.

Mi teh zločincev ne poznamo, poznajo jih pa tisti, ki so jih poslali na nova službena mesta in jim plačali še potne stroške.

Naša dolžnost je samo ta, da branimo dobro ime vseh, ki so bili premeščeni po službeni potrebi, ker nam ni znano, da bi se bila kateremu koli izmed njih dokazala v javnem disciplinskem ali sodnem postopku njegova krivda.

Nauk z glavne skupščine

Zanimanje za letošnjo glavno skupščino JUU v Skoplju je bilo zelo veliko. Poleg učiteljstva je pokazala velik interes za učiteljska vprašanja tudi ostala javnost. Če se je v prejšnjih letih iskal v poročilih le zgolj način osebnega razračunavanja med posameznimi vodilnimi osebami v našem združenju, če je javnost grajala tedaj neprestane »galame«, ki so bile povzročene edino zaradi posameznih oseb, je morala dobiti ta javnost o naših skupščinah v zadnjih treh letih povsem drugačno mnenje, nego ga je imela prej. Načelo, ki ga je sprejela sarajevska skupščina, ga okrepila novosadska, je dobilo povsem trdne osnove v razmerju 299 : 113 v Skoplju. Skupščina v Skoplju je bila v začetku sicer precej burna, toda rezultat jasno kaže, da je stanovska smer naše organizacije dosegla popolno zmago.

Že pred glavno skupščino smo predvidevali, da bodo zastopniki mišljenja, naj se naše stanovsko združenje podredi tendencam in smerem političnih strank, dobili med učiteljstvom približno ¼ zastopnikov za glavno skupščino. Toda, če upoštevamo vse okoliščine, ki so pripomogle sedanjici opoziciji v JUU do gotovega števila delegatov za glavno skupščino, tedaj mora vsakdo priznati, da zastopa ogromna večina vsega jugoslovenskega učiteljstva isto stališče kot izvršni odbor. Četrtnina delegatov ne predstavlja tudi četrtine jugoslovenskega učiteljstva, marveč je plod moči, plod avtoritativnega vpliva odločilnih oseb na učiteljstvo, plod vsestranske podpore, ki jo je uživala opozicija. Toda ta opozicija v našem združenju, ki je ni rodila stvarna potreba, ki se ni pojavila proti slabemu gospodarstvu v organizaciji s praviimi dokazi, je nastopala samo z demagoškimi gesli, operirala je z obračunjem raznih števil v obračunih in proračunih. Voditelji te opozicije so se dobro zavedali, da nimajo nobe-

nih dokazov za svoje obtožbe proti izvršnemu odboru, zato so pozvali vso opozicijo, naj zapusti dvorano v trenutku, ko je predsednik Dimnik začel čitati dokaze, da je opozicija trdila neresnico. Opozicija torej ni smela slišati resničnega poročila o ekonomsko finančnem položaju naše centrale, ker bi se morda v katerem vzbudil čut poštenja in bi spoznal, da je nasedel neresnici. Nihče pač ni mogel pričakovati drugačnega postopanja, ker je bila letošnja opozicija na glavni skupščini narekovana izven učiteljskih vrst, med učiteljstvom pa ni mogla dobiti večine, ker vse učiteljstvo širom Jugoslavije hoče biti samo gospodar v lastni organizaciji, zato pa ljubosumno varuje avtonomijo svojega združenja.

Zmaga stanovske smeri na letošnji skupščini nas mora navdajati s ponosom. Slovenska delegacija je bila kompaktna v zastopanju tega stališča in ta kompaktnost naj ostane tudi v bodoče, kajti le na tej liniji je mogoč obstoj našega združenja, le na tej liniji more vodstvo zastopati povsem objektivno vse učiteljske interese.

Ko bodo na letošnjih občnih zbore naša sreska društva razpravljala o državni skupščini, morajo poudariti predvsem dejstvo, da stoji sedanja uprava trdno na stališču stanovske smeri, poudariti morajo pa tudi sledeče besede iz govora predsednika Ivana Dimnika:

Učitelji ne zahtevajo od nikogar ničesar, kar ne bi bilo upravičeno in v skladu z interesi vsega naroda in države. Zahtevamo pa, da bo naša organizacija nezavisna, da smemo mi učitelji, ki vodimo pouk in šolo, v njej svobodno izražati svoje misli in poglede na šolske in prosvetne probleme, pa svoji vesti in samo z ozirom na interese naroda in države. Ne dopuščamo, da vladajo v organizaciji nešolski in neučiteljski interesi in vplivi, a izven organizacije dajemo članstvu najpopolnejšo svobodo opredeljevanja.

Klic po zvišanju prejemkov

Uspelo zborovanje jugoslovenske ženske zveze

Velika beda, ki narašča od dne do dne v družinah državnih uslužbencev, je dala povod Jugoslovanski ženski zvezi, da je sklicala v četrtek 16. septembra v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani javno zborovanje pod devizo »Za našo družino«.

Da, družine vseh javnih nameščenecv so ogrožene od onega trenutka, ko se z uredbo o draginjskih dokladah znižali pod eksistenčni minimum dohodki državnih nameščenecv, od onega trenutka, ko so začele stalno naraščati cene prav vsem življenjskim potrebščinam. Jugoslovanska ženska zveza, ki stalno spremlja prav vse aktualne dogodke javnega življenja, ki je že v mnogih primerih dokazalo svojo skrb in interes za ogrožene družine, je tudi s sklicanjem tega zborovanja doprinesla nespodbiten dokaz, da se resno trudi ukreniti vse, kar je v moči tako velike organizacije našega ženstva, da se omili bedni položaj drž. in javnih nameščenecv.

Zborovalna dvorana je bila nabito polna, mnogo ljudi je stalo v veži, in tisti, ki so prišli zadnji, so morali oditi, ker ni bilo več prostora. To dejstvo mora biti vsem jasen dokaz, kako aktualno, kako pereče je vprašanje, o katerem se je razpravljalo na tem zborovanju.

Predsednica JZZ ga. M. Govekarjeva je v svojem otvoritvenem nagovoru ugotovila, da so z znižanjem prejemkov državnega uradništva prizadeti prav vsi krogi, eni neposredno, drugi posredno. Znižanje plač državnim uslužbencem je bilo povod za znižanje plač samoupravnim in tudi privatnim javnim nameščencem. Oslabljen kupna moč ogromnega števila konsumentov je vplivala na produkcijo, a sedaj se cene vsem življenjskim potrebščinam stalno dvigajo in prav to čutimo vsi.

Glavni referat na tem zborovanju je imela ga. prof. Vodnikova. Orisala je najprej delo žene v današnji družbi, nakar je v drastičnih primerih očrtala, kako propada družina, a žena se udejstvuje v poklicu z zagrejenostjo in malodušjem, in ako sploh ima službo, s kakšnim ponižanjem prejema skromno plačo, ker so ji draginjsko doklado odvzeli.

Družina se ruši, število porodov pada, kajti neplačano delo poročene državne na-

meščenke ni podlaga za srečno zakonsko življenje.

Govornica je zaključila svoja izvajanja z izrazom upanja, da bo ta klic morda vendar le prispel tudi do ušes onih, ki odločajo o naših življenjskih vprašanjih.

Za Zvezo gospodinj je govorila ga. Pavla Hitti, ki je poudarjala, kako zelo trpe naše družine in je s statističnimi podatki dokazovala, kako stalno narašča število nezadostno prehranjenih otrok.

Predložena je bila zborovanju v odobritev sledeča

resolucija:

Žene, zbrane na zborovanju 16. septembra, zahtevamo: da se prejemki javnim nameščencem, upokojevcem in delavcem zvišajo tako, da bodo primerni dostojnemu življenjskemu minimumu in da si bodo mladi nameščenci lahko ustvarili družino; da uradništvo zopet dobi družinske doklade za ženo in otroke; da dobe draginjske doklade vsi javni nameščenci in poročene nameščenke.

V imenu sekcije JUU za dravsko banovino je govoril predsednik tov. Metod Kumelj, ki je najprej prečital sledečo solidar-

izjavo.

Jugoslovensko učiteljsko združenje, sekcija za dravsko banovino v Ljubljani izjavlja popolno solidarnost z akcijo Jugoslovanske ženske zveze in s sprejeto resolucijo in ugotavlja nujno potrebo, da se zvišajo prejemki državnih nameščenecv na eksistenčni minimum, da se vrnejo rdbinske doklade za ženo in povišajo rdbinske doklade za otroke, da se ukinejo vse uzakonjene razlike med neporočeno in poročeno drž. uslužbenko in se skladno s tem vrnejo poročnim državnim uslužbenkam polne osebne doklade.

Po prečitaniu solidarnostne izjave je predsednik sekcije v kratkem govoru prikazal, kako važno in pereče je vprašanje, zaradi katerega je sklicala JZZ javno zborovanje. Natrpano polna dvorana javnih nameščenecv vseh vrst in položajev to najbolje kaže. Četudi je bilo zborovanje namenjeno v prvi vrsti nameščenski družini, ki je najbolj prizadeta, vendar je znižanje prejemkov nameščencem že davno prešlo s svojimi posledicami z območja nameščenske družine na družino vseh ostalih slojev. Nemogoče je, da bi v obstoječi medsebojni gospodarski povezanosti ostale slabe razmere enega sloja naroda trajno brez vpliva na gospodarske razmere drugega. Od l. 1935., ko so bile izvršene zadnje redukcije nameščenskih plač, je zato že davno prešlo osiromašenje tudi na druge sloje, v prvi vrsti pa ga občutijo družine delovnih slojev, predvsem delavcev, mali obrtniki in kmeti. Zato vprašanje povišanja plač državnim nameščencem in upokojevcem ni neko vprašanje, ki bi zadelo zgolj nameščenice same, mar-

VSEBINA:

»Preprizanesljivo ravnanje«.

Nauk z glavne skupščine.

Klic po zvišanju prejemkov.

Učitelj na kmetih.

Celibat učiteljic v Avstriji.

Slovenska pesem in obmejno šolstvo.

† Direktor Nande Marolt.

† Draga Roškarjeva.

LISTEK: »Moje prvo berilo«.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska ti-

skarna. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor Emil Adamič. — Šolski radio. — Stanovska organizacija. — No-

vosti na knjižnem trgu. — Mali oglasi.

več so na njem zainteresirani prav vsi sloji naroda. Ureditelj prejemkov nameščencem in upokojevcem je zato eminentno državno vprašanje. Posledice znižanja obcuti v prvi vrsti družina. Ta pa je osnovna celica družbe in države. Družba in država morata skrbeti, da ostane družina zdrava. Zdravi otroci pomenijo največji zaklad in moč za vsak narod in za vsako državo. Še bolj kot veliki, smo dolžni skrbeti za otroke majhni narodi. Prvi pogoj za uspešno skrb pa je ustvariti eksistenco družini. Le družina, ki ima toliko sredstev, da more dajati otrokom zadosti tečne hrane in skrbeti za primerno obleko, more vzrediti zdravega otroka.

Nadalje se je zahvalil Jugoslovanski ženski zvezi za polno razumevanje za našo družino, ki ga je pokazala s svojim javnim zborovanjem in se zavzela s tem za dosego boljših pogojev za telesno in duševno rast otroka.

Prečitane so bile še naslednje solidarnostne izjave: Dravske sekcije uradnikov poštne stroke, Društva državnih upokojevcv, Združenja gledaliških igralcev, Združenja učiteljskega meščanskega šola, Profesorskega društva, Združenja upokojenih državnih in samoupravnih uradnikov v Mariboru, Združenja državnih uradnikov računске stroke, Združenja jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev, Dravske sekcije uslužbencev finančne kontrole, Združenja uradnikov poštne hranilnice, Zveze obrtnih društev, Združenja davčnih uradnikov, Zdravniške zbornice, Združenja sodno administrativnega osebja, Društva upokojenega učiteljstva, Združenja zemljiško-knjižnih uradnikov, Zveze društev »Sola in dom«, Kola jugosl. sester, Društva sodnih izvrševalcev, Združenja tiskarjev in Kluba Primorka.

Predsednica ga. Govekarjeva je zaključila uspešno zborovanje s poudarkom, da moramo trkati, dokler se nam ne bo odprlo, da mora postati naš glas tako močan, da ga bodo slišali tudi v Beogradu.

Učitelj na kmetih

Zadnja številka »Grude«, mesečnika za kmetstvo prosveto, je prinesla poročilo o banovinski skupščini slovenskega učiteljstva v letošnjem juliju.

Svoje poročilo zaključuje z ugotovitvijo, »da je vprav učiteljstvo v Sloveniji s požrtvovalnim in neustrašenim delovanjem pri prosvetnem delu na vasi, zlasti pa tudi v društvi kmetijskih fantov in deklet, dokazalo, da služi od organizirane kmetijske mladine vse priznanje. Če še kje obstoja kako napačno gledanje na učiteljstvo, je to redek in obsojana vreden primer, ker moramo ogromni večini našega učiteljstva z vso iskrenostjo tudi ob tej priliki izreči toplo zahvalo za krepko sodelovanje pri naših društvi in za splošno umevanje potreb naše vasi.«

Tega priznanja ne prinašamo z namenom, da bi to hvalo obešali niže ter se s samodopadanjem trkali na svoja zaslužna prsa.

Nasprotno: Ta hvala naj služi nam samim v vzpodbudo in podkrepljenje lastnega stremjenja glede našega izvenšolskega dela. Življenjska bližina ter čim popolnejše umevanje našega kmetijskega življa sta postali zlasti v najnovejšem učiteljskem pokretu zvezda vodnica vsega prizadevanja, zlasti najnaprednejšega slovenskega učiteljstva. Slične izjave iz vrst prizadetih samih služijo učiteljstvu v noven dokaz, če bi mu bil še potreben, da je to res edina pot v življenje in srce našega kmeta. Brez umetnih pregraj, v složni delovni zajednici z vsemi, ki med kmetijskim ljudstvom delajo na izboljšanju življenjskih razmer in grade nov duh vzajemne pomoči iz sebe in z lastnimi močmi, bo sodelovalo učiteljstvo posledj kot pomočnik, prijatelj in organizator našega podeželja.

Naše mesto je tamo, kjer se slovensko delovno ljudstvo z muko in trpljenjem bori za borni košček kruha in skromno življenje. Ozka povezanost učiteljstva s tem slovenskim trpinom bo prinesla v njegovo šolsko delo in njegovo narodno čustvovanje tako obilico novih pobud in razgledov, da bo vzcvetelo iz tega spoznanja novo, plodovito domorodno